

L'AVI MUNE

SETMANARI POPULAR INDEPENDENT

Sant Feliu de Guíxols.

25 de Desembre de 1925

Any VIII - Número 400

Preus de subscripció:

Sant Feliu, trimestre	2'00 ptes.
Fora, trimestre	2'25 ,
Estranger, un any	15'00 ,

Preu d'aquest nùm. 30 cèntims

REDACCIO I ADMINISTRACIO

Especiera, 33

Anuncis, comunicats i reclams a preus de tarifa
Pagament a la bestreta.

PUNTS DE VENDA

BARCELONA: Josep Palou, Rambla del Mig, Quiosc «Gran Metro»
davant de Can Cuadros i Quiosc davant del carrer de l'Hospital
GIRONA: Quiosc «La Prensà», de Joana Marull.
PALAMÓS: Salvador Plaça Villena,
PALAFRUGELL: Caritat, 44 — LA ESCALA: Enric Serra, 44

*
* *

La notícia de la mort d'En Garreta em causa una gran emoció. He perdut un amic, un cor noble; Catalunya ha perdut un geni.

PAU CASALS

Londres, 15 desembre 1925.

Juli Garreta

Servo encara, claríssima, la impressió que va fer-me ja fa d'això molts anys, veure exposades a l'aparador d'un llibreter guixolenc les sardanes *Rondalla, La Fada, La Il·lar*. Aquestes, sinó recordem malament, foren les primeres que s'editaren de Garreta. El que sí ens recorda és que les sardanes del malaguanyat Juli foren titllades de wagnerianes, d'agosarada innovació, de poc ballables, de desnaturalitzades i un munt de coses més.

Garreta seguí pujant la muntanya arditament, sense fer cas dels lladrucs inútils ni de les opinions fetes amb motllo. Ell creia que la dansa catalana podia i devia deixar els camins massa afressats per enlairar-se, pura, a les regions supremes de l'art. Creia l'amic que la dansa nostrada—la més bella de les que es fan i desfan—, conservant l'aire del terror, les sentors del paisatge empordanès i les salabrors del nostre impoderable mar llatí; havia de sublimar-se i passar de la cobla reduïda a la força d'expressió i grandiositat polifònica de la gran orquestra, com ja havien fet, universalitzant-se, altres danses de diversos països amb mèrits més migrats i, sense cap dubte, més discutibles.

Garreta, fou respecte Pep Ventura, el mateix que Lluís Millet respecte a l'obra de Clavé. Uns posaren els fonaments, els altres afinaren artísticament les proporcions i bastiren el gai edifici. Millet ha passejat triomfalment arreu aquesta labor constant i exquisida de superació cultural i espiritual que suposa l'«Orfeó Català». Garreta donà volada d'àliga a la incomparable dansa de Catalunya, i per obra i gràcia d'ell, quedà incorporada al ritme universal.

Nostre amic fraternal i il·lustre va nàixer al Carrer de Sant Ramon (avui de Vallès i Ribot), núm. 20, pis segon, el dia 12 de Març de 1875. Fill d'un músic de poble i d'una casa ben humil, tingué com a primer i únic mestre al seu pare N'Esteve Garreta Roig. Ell, sense altra cosa que lliçons primàries; sense altres mitjans que la seva intuï-

Juli Garreta Arboix. 1875 - 1925

GARRETA

Senzill com un pastor,—sincer com un infant,
de cara al mar llatí,—prop les muntanyes blaves,
amb aires de triomf,—joiosament cantaves,
honrat, humil i ardit,—del teu recer estant.
L'esguard blavis atent—al poderós instant,
els ritmes de la llum—i dels espais copsaves
i en simfonies d'or—ton viure desbordaves
i et corbaves tot—amb l'alè excels del cant.
La Terra dins ton pit—vibrava extasiada
i amb màgica dolçor—cantava novament
les gestes dels herois—i l'incomprens turment.

Música sense fi,—ta vida ha pres volada
i, amb el ressò eternal—de l'aigua, el foc i el vent,
ens deixa en l'esperit—un immortal accent.

JOAN LLONGUERAS

5 desembre 1925.

ció desv'etllada i la seva curiositat insaciable, s'encara amb els clàssics i, com l'abella laboriosa i activa, sap amarar i ponderar les seves produccions d'un regust de mel eternal, sense mai copiar ni assimilar-se a ningú; puix si ha begut en clares fonts, sols

ha estat per copsar-ne les proporcions geomètriques, que en tot moment donaren un caire digne i definitiu a la seva obra original. Garreta és un jardiner que sols cull—per dignitat artística, també perquè és un geni creador—, les roses odorants, rares i úniques,

que ell conseguí sàviament escollir els empelts curosíssims del roserar musical.

Viu humil a Guíxols treballant del seu ofici, donant lliçons i tocant a sou com un hastaix. Aquesta humilitat i aquest turment del viure quotidià, no li recremen amb llur gelor les flors del seu espiritualisme. Ans bé, s'afua la seva fe, i pacientment, sense sotracs, va fent la seva obra ascensional, discreta i ordenada com la d'un seràfic benedictí. Compon un centenar de sardanes i un bon nombre d'obres majors. En totes elles s'hi veu la grapa del geni i la messiànica mà del creador.

El viure humil i arreconat a Guíxols, no el priva pas de fer-se vistent i d'excel·lir arreu. Triomfa en els concursos; imposa les seves discutides produccions, i es guanya la dilecta admiració dels Casals, Severàc, Strawinsky, Kurt Schiller, Lasalle, Lamote de Grignon i altres grans músics i artistes de sòlida reputació i fama.

Després dels seus grans triomfs a París i a Barcelona; després d'èsser l'ànima d'aquesta egrègia àgora cultural que és nostra benemèrita Associació local de Música, sobtadament i quan hom menys s'hu esperava, sucumbeix Garreta com la robusta alzina que el llamp esberla o que abateix l'huracà.

Ha mort rodejat dels seus i de munio d'amics, que l'estimaven com un germà. La enveja, aquesta nau sense port, de la qual ens parla Guerau de Liost; no trobà mai arrecer en el port seu. Baixa al sepulcre, estimat i plorat per tots, sense deixar darrera el rastre d'una rancúnia, ni la punxa d'una enemistat. La seva bondat infinita, la seva comprensió infra-humana, l'havien escudat per jamai i per sempre d'aitals indesitjables malures.

Ha traspassat a la bella hora d'un començ de tarda autumnal, rublert el cor i el cap del dos grans amors que abassegaren la seva vida plàcida de franciscà de l'art. Amb el pensament fixe en la seva esposa Isabel, musa plaenta del malaguanyat amic, i amb tot l'esperit centrat en les notes indomables, esgarriades, no escrites, que havien de constituir la sonata magistral, cobejada, concebuda, de deslliuració imminent.

Era bell i era tràgic ensems veure a Garreta en els seus últims moments, dictar a la seva muller, com altre Mozart, les divines estrofes musicals d'aquella sonata, suprema, hieràtica, intraduble que, ai! dissortadament havia de restar inèdita...

SALVI PEBRE

Guíxols, 7 Desembre 1925.

Contrast

Quan, no fa pas encara un mes la redacció de L'AVI MUNÉ desbordant d'entusiasme es preparava per a celebrar el quart centenari de l'aparició de L'Avi publicant en la data d'avui el n.º 400 ple de signatures que cantessin el goig que sentiem per la nostra tasca literària, qui ens tenia de dir que el tal nombre no seria de goig, sinó de dol.

Avui nostra tristesa ens mana des de sar els temes apològics de les lletres pàtries, per agenollar-nos i depositar una llàgrima a la memòria del creador espiritual de la nostra dansa que en vida s'ha dit Juli Garreta.

EMILI ALBERT

Barcelona

Record

Pobrement pot contribuir a un homenatge qui ha de començar per prescindir dels mèrits principals del homenatjat. En el cas present, tanmateix, i ans que l'abstenció s'interpreti erradament per indiferència, hi han per fortuna qualitats secundàries a retreure a les quals un profà pot dignament acollir-se, no sols per ésser a l'encalç de tothom, sinó per la virtut que posseeixen de rellevar encara més els mèrits al·ludits.

Perquè, el talent especial del nostre Garreta, del concitadà i amic qui ens ha deixat quan més anavem tots enorgullint-nos-en, ressortia més brillant per obra de sa franca senzillesa, tal com la gemma augmenta son esclat mercès a la sobrietat d'una muntura. Avui que sovint veiem atesa la més gran fatuïtat, que ens topem a cada pas amb mitjanies enamorades de llur il·lusòria importància o fins amb nul·litats orgulloses de preeminències que, més que a aptituds i esforços propis, són degudes a causes alienes, fèia goig verament i doblava amb rapidesa nostre respecte i simpatia, el tarannà natural i impertorbable de qui amb obres ben filles d'ell mateix escampava ja ben lluny la seva fama.

Ell ja havia conegut la glòria, però sense esdevenir-ne enlluernat; els aplaudiments ovacionants que havia recollit més d'una volta no li havien pas comunicat l'embriaguesa que a tants cega enterbolint el camí vers l'ideal i a la seguida, per exemple, d'un de sos grans triomfs de Barcelona, tornava com si res hagués passat a rependre les tasques començades, a situar-se altre cop entre els deixebles i els rellotges i a comentar planerament amb els companys les impressions rebudes a ciutat.

La satisfacció tan humana com legítima que devia posseir-lo en semblants avinenteses obrava a dintre seu tal com se comprén que hagi d'obrar en esperits superiors. L'èxit resulta sempre un excitant, però, lluny d'esperonar en ell la seva vanitat, avivava les seves grans facultats i fomentava ses ànsies de noves concepcions. Tenia realment el temperament del savi qui, més que lo que sap, recorda sempre lo molt que li manca saber. Era el treballador equilibrat i verament pro-

gressiu qui, en lloc d'entrenir-se saborejant el passat, obirava sempre un més enllà; que media d'un cop d'ull la llargària del camí a recórrer però que ple d'amor a un art amb el qual es sentia identificat, se decidia, potser inconscientment i per la sola força d'eix amor, a no escatimar cap esforç i a posar en joc amb insistència totes les seves possibilitats. Fins és lògic suposar que si sa vida se fos perllongada molt de temps, l'hauriem vist continuar amb els mateixos afany i podent dir d'acord amb l'esperit d'En Maragall,

*Tinc una oda començada
que no puc acabar mai...*

Els qui bó i convençuts del seu talent musical, són incapaços de judicar ses obres poden doncs trobar motius sobers de recança, prescindint dels afectes d'amistat, en la consideració i exàmen dels caràcters personals de l'home, puix que són per ells sols nova fermança dels fruits assaonats que amb abundor calia esperar encara de l'artista.

AGUSTÍ CASAS I VINYAS

Pensant amb Garreta

Els artistes rics de vibració davant la passió humana o l'espectacle canviant de la naturalesa, viuen sovint en un descentrament entre ells i llurs produccions, en forma que la llei íntima que'ls mou és un empassegar constant entre antinòmies.

Per això l'espiritual apocament ha produït, dins el món de les arts, bona part de les obres nervudes i de més expressiva roentor, en les quals és tanta la força que deforma la gràcia. Això fa que la serenitat artística amagui, freqüentment, la tempesta dels majors turments. A causa d'aquestes disparitats Charles Maurras ha pogut dir, recarregant bon xic la conclusió, que en el fons de cada elegíac hi ha un canalla.

Com fruit d'humà equilibri, però, hi han artistes menys retorts o menys opacs que's reflecten en la seva obra talment com en un mirall. Son produir esdevé com una normal funció sagrada; i sos amors, sos dolors o la joia del viure són expressats amb puresa d'emoció, amb transparent sinceritat. D'això l'obra n'heu un perfum d'inequívoca noblesa, i els madurs productes que conté tenen un quelcom de fort i de ingenu que desvetlla simpaties i íntima adhesió.

Entre l'home i l'obra hi ha constant compenetració, i, sovint, un fons de bonesa els és comú. Es, en aquests cassos, quan la coneixença de l'artista té un encant superior al de la fruïció de ses obres, amb tot i que's condensen feliçment en elles la traça en produir formes belles i les més altes valors de l'esperit.

Coneixer Maragall, per exemple; conver-ar-hi íntimament, e a un intens plaer espiritual que difícilment la lectura de ses poesies igualava. No obstant la profunda, inesborrable impressió que aquestes produeixen, en el Poeta hi havia una tal abundor cordial; sos turments d'esperit eren cosa tant plena i viva, que, ara, cada nou contacte amb ell a través de la seva obra, és,

com si diguessim, oir Beethoven al piano, executat pulcrament, mentre reviu per el record la magnificència de l'orquestra.

Garreta era un d'aquests creadors selectes que emmoleixen el seu art. Amb ingènua frescor de visió, anava fixant els ritmes de la misteriosa veu del món que'l voltava; i dels cants d'ella el seu cor n'era ressonant. Per honor seu i de sa terra vessava a mans plenes, enre el fluir de les notes, els més purs tresors de la seva vida interior.

Pensant amb Garreta mancats de competència per a esbrinar l'alcanç de sa producció musical, no podríem tampoc analitzar a l'home, essent-nos fresca com és l'impressió del traspàs de l'amic. Sembla encara que hom hagi de rependre amb ell les habituals converses, davant les tasses del café fumejant, o en topar lo al tombar una cantonada. Déu li reservi vera Glòria.

JOSEP PALAHÍ

El seu tret vigorós

Acceptà amb serenor tots els sacrificis per tal de restar fidel a la llum de l'esperit.

Veus-aquí el tret més destacador que se'ns apareix a nosaltres en la vida de Garreta. Supeditació, de tot, fins d'allò que se sentia més impulsivament empès, a aquesta fidelitat al seu esperit, que ostentà sempre com el seu més legítim orgull.

Calia veure sinó, com rebutjava amb normal dignitat, despullada de presumpció, tota proposta encaminada a desviar-lo del seu camí, enc que pogués això reportar-li immediats avantatges materials.

I d'aquesta fidelitat a ell mateix n'havia fet una cosa tan massissa, que no solament rebutjava aquelles coses que haurien significat una claudicació o tan sols una concessió, que ell no estava mai per mai disposat a fer, sinó fins allò que bó i tenin aquella estètica dignitat que ell exigia sempre, *no era ben bé lo seu* per emprar els seus mateixos mots. Es precisament per aquestes causes que no obstant els requeriments que constantment li fèien i comptar la nostra terra amb intèrprets tan genials, no havia escrit mai res de música coral aixís com tampoc havia compost cap "lieder" en aquest seu darrer període. Eren els mateixos motius que li impedien també musicar tants i tants de llibres com li eren oferits. I en aquest punt ens atrevim a fer una afirmació: Garreta no hauria musicat mai cap llibre. La seva trajectòria era allunyar-se'n més i més cada vegada enlloc d'apropar-s'hi.

Perxò en les seves obres hom hi troba sempre aquella frescor de cosa espontàniament viscuda. Totes i cada una d'elles obeeixen a una necessitat sentida pel seu esperit d'exterioritzar les impressions, i sentiments de què estava amarant. Es per aquest motiu també que en totes les seves composicions hom hi avalora un foc intern pregonament humà que les fa eternament perdurables a través de tots els temps i totes les escoles.

Més aquesta suprema dignitat d'obediència plena a la llum de l'esperit,

mantinguda a tot hora per Garreta, és quelcom entre nosaltres que's pot sostenir solament a costa de sacrificis i privaments inexhauribles.

Hom no havia de fer sinó endinsar-se una mica en l'esperit de Garreta, sobre tot en aquests darrers temps en que la seva potència creadora havia assolit ja una plena maduresa, per constatar com s'hi anava accentuant més i més cada dia un turment esgarriós. Era la lluita de l'home que se sent cridat a la realització d'una obra altíssima i ha de contemplar com ell mateix l'està esmicolant per no poguer llençar-s'hi plenament, integralment...

I això que a mesura que hom s'hi endinsa, valoritza més i més la vida de Garreta, i ens porta a una conclusió dolorosíssima. Som un poble en estat primari, on les coses més essencials són encara per fer. En un poble on "civilització", fós quelcom més, que un mot, aquests problemes no es plantejarien, per la raó senzilla de que els tindria a bastament resoltos.

I sortosament encara que en Garreta tenia reserves de vitalitat prou intenses per superar-se i triomfar de totes aquelles pesantors que podien ensombrar el seu viure. Esgarrifa pensar del que hauriem estat privats a no ésser aquesta seva abundor d'energies optimitzadores.

Com se fa cada vegada més enyoradís quelcom, que bó i no haver tingut temps encara de resoldre aquells problemes essencials de civilització, se'n havia preocupat el suficient per obirar-ne el seu endegament i sabia prou bé que un poble per tenir cara i ulls ha de canalitzar totes les riqueses materials envers la creació del seu patrimoni espiritual.

SANTIAGO MARILL

Als amics de Garreta

Un bon pedrís

Tots estareu amb mí, si us dic que cal honorar la memòria de Juli Garreta. Però no basta honorar-la: hem d'honorar-la bé. I la millor, la única bona manera de fer-ho, no és pas pensant realitzar quelcom que sigui digne de nosaltres—perquè nosaltres som molts i els nostres parers personals no s'avindrien—, sinó pensant en ell, exclusivament en ell.

Doncs bé: que és lo que fóra més digne del nostre adorable amic, del nostre gran músic? Ens hem de fer l'honor de suposar que cap de nosaltres no ha pas pensat, ni en somnis, en aixecar-li allò que en diuen un monument, en mig d'una plaça o d'una via pública. Els monuments es poden alçar a les idees, i encara en molts pocs cassos. Un monument a un home, és gairebé sempre una falta de bon gust. Però, si tant voleu us diré que n'hi ha alguns d'homes, gent d'empena i d'acció, que encara poden passar, petrificats a dalt d'un bassament granític, envoltats de figures simbòliques i fent un gest romàntic al pacífic viant que se'ls guaita amb la boca badada. Mes el nostre dolç, el nostre deliciós Garreta, no va pas ésser un home d'aquests. Fer-li un monument, fóra pitjor que ridiculitzar-lo: fóra trair-lo en esperit.

El de Garreta ens demana i ens exigeix una cosa ben íntima i serena, un bon redós on la seva ombra amada pugui venir a conversar amb nosaltres, mes que no pas un lloc massa públic, on la seva veu es perdria entre la remor de la gent.

A dintre de la vila, jo només se'n reconet que fora mig propici. Es el jardí de Mar, el menut parc municipal. Té recons d'ombra recullida i alguns arbres formosos. Sentir-hi de dins estant les sardanes, a les nits d'estiu, és una cosa que enamora. Però, si voleu que us sigui ben franc, és un recer que encara no m'agrada prou. Jo us en diré un altre, si voleu seguir-me.

Sabeu aquell camí nou que puja a Sant Telm, gairebé pel dret de la muntanya? De primer és ample i cançoner, perquè es va entretenint i fent giragones suaus pel pendis de la roca. Però vé un punt que torsa sobtadament, a mà esquerra, i llavors s'enfila dret—dret, sense parar—com si tingués pressa per a guanyar el temps perdut—, fins ajassar-se i morir de cansament al peu mateix de l'ermita. Doncs bé: aquest caminó de casa nostra és un dels més bells del món. Obert a mig aire, damunt la vila, damunt del port, domina meravellosament la visió panoràmica d'aquest recó de terra catalana, desde la fina grisor de les Comes, fins a la harmoniosa soletat de l'alta mar. Com que la pujada és ferma, hi han fet, de tant en tant, uns bancs per reposari. I n'hi ha un (tot pujant a mà esquerra) que està posat com a posta per seure-hi llargament, a l'ombra de dos pins admirables, restes de l'antigua pineda que degué cobrir tota la vessant de Sant Telm.

Jo demanaria al propietari de la muntanya permís per treure el banc que ara hi ha, i en lloc seu hi bastiria un gran pedrís de pedra forta, ben ample, ben seient, amb un bon respall, i fent que els dos pins quedessin a dins del mig cercle format per aqueixa mena d'escon a ple aire. I al centre del respall a la banda de dalt, hi posaria un bon medalló en bronze, ben senzill, amb la testa estilitzada del Mestre, i a sota seu res més que aquestes dues ratlles:

A JULI GARRETA
1875 - 1925

Tots vosaltres us l'estimaveu i us l'estimeu massa al gran empordanès, perquè ara jo hagi de dir-vos com s'hi estaria en un pedrís semblant, i la perfecta fusió que hi hauria, en aquell lloc silencios i sota aquella ombra tan fina, entre l'esperit del Mestre i l'ànima mateixa de la nostra terra. Però si algú en dubtava, només li demano que faci una prova: que s'assegui calmosament, tencant els ulls, en aquell racer de la muntanya — un migdia d'hivern, una tarda de primavera, una posta de tardor o una nit d'estiu serena, oint el bleix de la mar, al fons, i el buf del oratjol damunt la vila—i que digui si enlloc més del món se sentirà tan aprop de l'amic perdut, com si talment la seva ombra vingüés a asseure's a la vora-vora, per fer-li un xic de companyia...

GAZIEL

Intuïció i Tècnica

Veig clarament que avui fóra més oportú sumar-me en silenci al dol general que ha produït la mort de Juli Garreta, que no pas pendre part en el chor de lloances que entonen veus expertes i entusiastes. Més també em fóra penós defugir l'invitació que se'm fa d'escriure algunes ratlles per el número d'homenatge que "L'AVI MUNÉ" dedica a l'insigne compositor guixolenc.

Es indubtable, que el cas Garreta és interessant, àdhuc prescindint de considerar-lo des del punt de vista musical.

Molt s'ha parlat en les biografies, dels rudimentaris estudis tècnics de l'eminent compositor. Poques lliçons, rebudes del seu pare, músic modest, i emprengué el camí coratjós, guiat per la seva intuïció genial.

Fa alguns anys, l'hi havia sentit dir que no havia estudiat mai harmonia ni composició. És possible que no hagués assistit Garreta a les lliçons d'Harmonia d'un Conservatori de Música, més és evident que ell sabia escoltar les lliçons que traspuen de les obres dels mestres, i que s'assimilava intuitivament totes les regles i principis que pot explicar a la càtedra un mestre als seus deixebles.

Mes, cal fer-ne d'això una norma?

Juli Garreta

La nova de la mort d'aquest brau empordanès ha estat més colpidora per mi, car jo servava la imatge d'ell talment com vaig deixar-lo anys ha, imatge que era un esclat de vigoria i optimisme, de juvenesa sensual i triomfadora.

Era, aquell, temps d'abrandaments, en el qual cadascú ofrenava a Catalunya les flors del seu hortet ideològic.

Jo escrivia amb un entusiasme i emoció que no retrobaré mai més, el meu primer llibre i ell les seves primeres sardanes. Abans de conèixe'l ja l'admirava. L'art de les solfes m'ha semblat sempre un art d'escolllits, un art d'arcàngels, i en tractar Garreta per primer cop, vaig sentir-me tan honorat com si m'hagués allargat la mà un celestial personatge. Un poc de desil·lusió sí que vaig tenir-la. Em topava amb un músic que no duia els cabells llargs, ni era ullerós, ni pàl·lid. Robust, rialler, franc, no donava mica d'importància a les seves obres ni usava termes escolllits i petulants, per bé que els seus ulls guspiregessin i la seva veu esdevingués càlida, en descriure el sentit de les seves melodies.

A Sant Feliu de Guíxols hi havia un nucli d'homes apòstols. Totes les activitats espirituals de Catalunya hi tenien llur representant. Jo vaig anar-hi un cop missioner de les nostres fides de joves intransigents amb el mal gust burgès. De llavors ençà servo la preada amistat d'En Salvador Albert, pensador i poeta, orgull de la ciutat que l'estatja, i ens relacionarem, no tan íntimament, amb el malaguanyat Garreta i altres que per no ometre'n algun, ben admirable, no anomenaré.

I aquest home genial i profundament intuïtiu, com ha dit En Pau Ca-

Cal imitar a l'artista genial, en els seus procediments? Podrien, parodiant el famós dilema d'aquell discurs d'un dels nostres polítics, preguntar-se amb vehemència les joventuts que pugen. «Intuïció? Tècnica?..» Sincerament, creiem que no.

L'una cosa té d'agermanar-se amb l'altra. La intuïció és un do natural. La tècnica s'adquireix amb estudi i treball. La preparació de l'artista té d'ésser la més completa possible. Quin dubte hi ha de que Garreta per son talent excepcional, per son esforç perseverant — podríem dir per son *heroïsme* — s'havia fet una tècnica, original però sòlida, cosa que potser molt pocs, amb tan deficient preparació haurien conseguit.

Se'ns dirà que en qüestions d'estètica, no és pot tenir un criteri tancat; que cada hu deu escollir el camí que més planer l'hi sigui, aquell per on la seva inspiració llisqui amb més desinvoltura: Que la ruta, encara que llarga i penosa, tant por fer-se a peu com a cavall. Molt bé. Però cal no oblidar, que el *geni* és sempre una excepció i les excepcions no poden establir-se com a principi general. Perquè encara que es digui que «per tots els camins se va a Roma», no hem pas de creure que tots els caminants tinguin prou dalit per arribar-hi.

JOAN BORDÁS
Arquitecte

sals, va suggestionar-me de bell antuvi. També jo intuïtivament vaig endevinar la seva grandesa. Em bastava saber que no assistia a escoles ni conservatoris, que no era deixeble de cap eminència tècnica, que s'inspirava en l'alenada del mar, en el perfum de les suredes, en el resso dels penyalars i la pau amorosa de les cales, per a tenir-lo per un músic d'esdevenidor gloriós.

De tant en tant, algun concertista d'envelat, amb nocions d'harmonia, trobava un manament intolerable en les solfes d'En Garreta. Jo, llec en matemàtiques musicals i no musicals, a desgrat dels meus estudis d'enginyer mecànic, —pessim, no cal dir-ho— sentia defallir la meua fe. Sort que el mateix Grieg, a presència meua, fou titllat d'incorrecte per un malabarista de fiscorn, i llavors vaig comprendre que podia seguir admirant el nostre Garreta sense remordiments.

Amb tot, un jorn el geni d'En Garreta va ésser-me confirmat per una veu autoritzada.

En Tomàs Sobrequès, a qui anomenàvem familiarment *Tomaset*, actuava en aquella època — fa vint anys — d'iniciador de la cultura i afició musical gironina. El plorat Monsalvatge, els dilectes Carles Rahola, Miquel de Palol, Josep Tharrats i alguns altres, comptant-m'hi jo, formàvem la confraria dels patètics i l'escorta d'honor dels forasters que en *Tomaset*, amb instint d'empresari i propagandista ensems, feia venir a Girona a donar-nos el pa espiritual de la bona música. No cal dir que quan es tractava de defensar les sardanes d'En Garreta tots hi érem pel tros.

I bé: va ésser a la Fonda de Sant Antoni que en un sopar a honor de N'Enric Granados, al qual assistíem amb un fervor religiós, talment com els

dotze apòstols a la tau'la del Mestre, es parlà de les sardanes del nostre admirat amic. En Granados perseguia el seu deixeble Marshall amb un sífo a la mà, i en oir el tema de la conversa deixà el seu enjogassament.

La personalitat del compositor empordanès l'interessava. Portaren un fonògraf. No es disposava de cap altre mitjà per a satisfer el desig de l'hoste de conèixer la música d'En Garreta.

Sonaren les tenores, que s'atenoraven més amb la col·laboració infame de la botzina de l'instrument. El gran pianista escoltava amb avidesa les sonoritats reproduïdes pel disc. Els seus ulls de meridional romàntic, ja prou grossos i fulgurants, materialment es desorbitaven. Després, els clogué i restà com esbalaït. Quan finà el fonògraf, ell seguia cantant un motiu melòdic. La seva fesomia tenia l'expressió seràfica d'un home que paladeja interiorment una exquisidesa.

Granados no va plànyer els mots afalagadors per al nostre amic. Entre les seves sinceritats encomiàstiques anava repetint, obsessionat, aquell cant de tenora deliciosament evocador d'emoció idíl·liques.

Nosaltres vèiem confirmada la nostra profecia. Era un goig sentir-nos assessorats per la cordial lloança d'aquell artista eminent.

I fou una gran joia, però mai una sorpresa, la consagració definitiva de Garreta pel colós Pau Casals i pel nostre públic.

Les circumstàncies i les tribulacions de la meua vida m'allunyaren de Girona i de l'Empordà, però jo seguia venerant i estimant Garreta en silenci i presenciant les seves victòries i com encara calia vèncer la seva esquerpia i la modestia arrossegant-lo a saludar l'auditori que l'aclamava aplaudint-lo amb formidable esclat.

Esperava una ocasió propícia fora del brogit d'un èxit, per encaixar amb ell de bell nou, i he fet tard.

Que siguin aquestes ratlles l'ofrena luctuosa d'un ver admirador del seu geni.

PRUDENCI BERTRANA
(De "LA VEU DE CATALUNYA".)

En la mort del gran músic Juli Garreta

Fins a l'acabar modesta,
la violeta s'ha marçit!...
perenne resta
el seu perfum exquisit.

Perfum de sons i harmonies
amb vol d'àliga enlairat
en simfonies
amb què el geni s'ha esplaiat.

Perfum que sura en l'espai,
sojornant-hi per conhort
del dol i esglai
que al cor ha deixat la mort.

LL. CORBERA MONTANER

Guíxols 2 Desembre 1925.

La gènesi d'un poema simfònic

Les Illes Medes

En Juli Garreta fou un poetitzador líric de les lluminositats de la nostra Costa Brava. Les seves concepcions musicals llampaguen com l'assoleiat mar llatí que romp contra els ferrenys acantilats o es bressa dolçament en les cales i platgetes que festonegen les costes gironines i empordanes que avui comencen a fanatitzar a poetes i a turistes.

Les seves melodies, impregnades de dolor i tendresa en contrast amb les embranzides passionals, tenen la vera sentor de la terra empordanesa embaumada, però depurada, pel classicisme de la forma.

En les fórmules melòdiques d'En Garreta no hi ha mai vulgaritats, així com en els desenrotlls tècnics no s'hi troba mai aquella feixuguesa, la premiositat d'aquells grans compositors que en moments de feblesa engendradora farceixen els períodes secundaris o de transició amb coses buides de sentit o de substància. En Garreta sempre expendeix llum i transparència.

I això s'explica per el sentit de lògica que guiava la seva llatina, i per tant, fluïda inspiració.

M'han contat que una vegada, trobant-se En Garreta a La Bisbal, el mestre Juncà l'interrogà preguntant-li com s'ho feia per a concebre les seves sardanes, quin plan, quina línia de desenrotll triava per a teixir tan intencionadament el contrapunt, tot tan ben encaixat en la idea motriu de certs títols que hi posava.

En Garreta no sabia de moment com explicar-se per a que l'entenguessin bé.

Per a sortir de l'entrebanc—perquè a voltes hi ha coses que es senten i no poden ésser ben explicades—va donar la següent enginyosa resposta: «Em faig compte de que es troben reunides dotze persones (els dotze músics) i entaulen una conversa que s'anima per moments, fins arribar a voltes a la disputa. Tot són preguntes, respostes, interjeccions, idees que's topen, però que a la fi acaben per posar-se tots d'acord, en pau i harmonia».

El pensament de l'autor no pot ésser expressat d'una manera més gràfica per a explicar un procés de lògica constructiva musical.

En Garreta va nodrir la seva rauda inspiració de les magnes visions d'aquella Natura marítima que un temps fascinà al poble artista per excel·lència, els grecs, i al poble sibirita relinat, els romans. Per això sempre colpim en les seves imatges sonores llum, transparència clàssica i la riquesa colorística de l'iris.

Les seves imatges líriques tenen la pureza línia dels grecs, no menys que la robustesa plàstica dels romans. Qui sap si en l'ànima d'En Garreta hi traspuia, a través de les generacions una herència, una concreció racial d'aquells progenitors nostres, fundadors d'Empúries i de Llafranc...

Afinitats de l'ofici i circumstàncies sortoses en posaren, ja de jovenet, en contacte amb el nostre plorat autor quan, al recorre plegats les belles costes bagurenques esplaivem l'ànima musical entre comentaris i controversies amistoses. Aleshores el nom d'En Garreta ja començava a irradiar arreu com a autor de sardanes, encara poc comprès del vulgus. Quasi bé es podia comptar amb el dits el nombre dels que vèiem a En Garreta aleshores com un cas notabilíssim de transfusió espiritual de la poesia musical de Grieg, empeltada sobre la robusta soca de la nostra sardana empordanesa.

Jo veïa, àdhuc, en la verge gesta musical d'En Garreta un cas notable de repetició en la història de l'art musical empordanès.

Aquell sotrac formidable que va commoure el gust anquilosat *alla italiana decadente* que dominava a l'Empordà i a tot Catalunya dintre de la esfera popular de la dansa, allà pels anys 1890-1900, jo el veïa en perspectiva encara aèria a l'impuls de *Rosada, Matinada* i altres joïells de la primera època d'En Garreta.

Els que llegeixen i per raó d'edat poden recordar l'estat musical de l'Empordà uns 35 a 40 anys enrera, s'hauran sens dubte ado-

nat de que'm refereixo a la eclosió cotoniana, a qui tant devem els catalans com a gesta ferma precursora del brillant estat musical a que ara assistim.

El cas de la resistència amb que va topar el revolucionisme líric d'En Albert Cotó amb les seves danses immortals prop del públic i les orquestres, s'estava aleshores repetint prop del públic i les cobles. Era en Garreta qui hi topava, i de valent.

En Cotó rublia les danses per a orquestra d'una nova tècnica constructiva, d'un ritme exuberant i variat, d'una melodia noble, tan noble que fins tenia reflexes del classicisme i de la alta lírica teatral.

En Garreta depurant-se, avançant més enllà i enllunat per la obra d'aquell precursor i per les corrents simfòniques que començaven a despuntar a Barcelona, va sotmetre a l'aristocràtic tractament la humilitat festívola i senzilla en què vegetava la Sardana. I així com en les danses d'En Coró traspuava la influència simfònica i teatral francesa i alemanya, En Garreta deixava traspuar la vaga poesia lírica de Grieg folklorista.

En Cotó fou musicalment un compositor eclèctic. L'estilisme nacionalista i particularista regional no s'havia obert via encara a casa nostra. A l'Empordà aquestes preuades qualitats estaven refugiades exclusivament en el sardanisme verge de la època.

En canvi En Garreta prenent per punt de partida el sentiment popular folk-lòric nostre que's covava dintre la sardana, la estiliza, li refà una virginitat, aristocratitzant-la enfocada a les fórmules de una nova tècnica constructiva i instrumental.

I la coloreja i la matitza, irisant-la de somniadores vaguetats poètiques alternant amb ferrenyes embranzides que recorden la tramuntana. I li dona vida espiritual fesomia objectiva, tornant-la poèmica fins que, vint anys d'exploració en cerca del seu ideal, la enlairen a la gran orquestra, i aquesta li obra, per mà i gràcia d'En Pau Casals, les portes de bat a bat perquè... *dignus est intrare!* I produeix la seva obra gegantina, sardanística i simfònica a l'hora, la *Suite Empordanesa* en la què tots hi devem veure el testament líric que'ns deixa.

Era un capvespre d'una poètica però melangiosa jornada estiuenca, a la platja de Sa Riera, de Bagur. Dic melangiosa perquè les rialleres perspectives que s'obiren des de la platja apacible estaven enterbolides per boirines pesantes que feien veure les perspectives com a través d'un vel molt gris.

La dolça tranquil·litat de l'ambient adormit invitava més a la meditació i al somni, què a l'afany de gatzara d'una colla juvenívola disposada a fruit d'una lluminosa jornada estiuenca.

En Garreta va començar a somniar harmonies melangioses, fit l'esguard sobre el Mediterrani que dormia abans d'hora. I tots mig seriosos, sota la pressió de Natura mig endolada, vàrem posar treva a les expansions fressoses per a emetre reflexions eventuais sobre el panorama superb, però tristoi, que tenia per fons el Pirineu i el cap de Creus, el golf de Roses, les Maures i les... Illes Medes, aquell panorama excels que suggerí al doctor Fargas una encertada comparança amb el golf de Nàpols, Capri... Medes.

En Garreta i el que sotscriu, havien estat invitats i festejats per la família Carreras, bagurenca, gent simpàtica, intel·ligent, de gustos aristocràtics en matèries d'art, i amb una capacitat musical que solament l'instint, afavorit per Natura, pot donar com a privilegi.

Doncs, essent tots més o menys músics i tenint entre nosaltres el geni que aleshores començava a despuntar, no cal dir que quasi bé totes les converses solien desviar-se cap a coses d'art. Què farem, què no farem—diguerem—amb un temps tan ensopit?... i la torxa de l'art productor quedà tot seguit enllunada.

Varem suggerir a En Garreta que'ns escrivís tot seguit un quartet vocal per a ésser cantat de cara a les Medes. Jo li vaig ratllar amb llapis, corrents i de pressa el paper, per manca de paper de solfa autèntic, allà a la platja. En Garreta es reconcentrà dintre de la barraca, sentat davant la taula, i nosaltres, per a no destorbar-lo, ens quedàrem a fora, sempre de cara a les Medes. Al cap de poca estona sortí alegroi el nostre músic,

ens deixà llegir les solfes i una volta rellegides amb atenció, ens disposarem a entonar aquell cant a les Medes a quatre veus: En Ventura Carreras feia de baix, jo de baríton i les dues pantes superiors quedàren a càrrec de les dolces veus de Na Manolita i Na Carmelita Carreras. En Garreta ens dirigia i, suplint deficiències, tan aviat cantava amb una veu com amb un altra, fins de falset si era necessari.

Amb unes quantes llegides dominàrem la improvisada lliçó, i aleshores, afectant aires de solemnitat, cantàrem solfejant aquella petita oda coral a les poètiques illes que inspiraren al nostre artista per a enllunmar-les de efluvis espirituals, puix que Natura s'empenyava en cobrir-les de dol...

Jo no puc ben assegurar si aquelles estrofes sigueren el *leit motiv* del *Poema simfònic* que fa pocs anys escoltàrem a Barcelona, per a gran orquestra. Però si crec poder assegurar, per recordar les ponderacions poètiques que aquella tarda caiguèren dels llavis d'En Garreta, que aquell estat espiritual fou el *Deus ex machina* de la obra que fou ací tan aplaudida i admirada.

Crec doncs, que, com diu el títol d'aquestes impressions, en aquell poètic capvespre Rierenc, s'hi trobà la gènesi del *Poema simfònic* d'En Garreta, que porta el nom de *Les Illes Medes*.

SALVADOR RAURICH

Barcelona (Salvatore)

(Fragments d'un llibre en projecte)

(Prohibida la reproducció)

Pobre Garreta és mort!

A primera hora d'aquesta tarda, he rebut una lletra de l'amic dilecte amb aquests quatre sols mots, concisos, bruts i esfereïdors, innovant-nos la tragèdia; i esmaperdut, amb la lletra a la mà he romàs llarga estona, religiosament immòbil darrera el finestrall entelat de la cambra, esguardant indiferent l'ampla avinguda parisenc, sota el cel gris, trist i feixuc i escombrada per un vent nòrdic fort i glacial i en aquest estat de religiositat i condolença alhora, maquinalment, sense adonar-me'n, m'han vingut a flor de llavi, unes notes vibrants, estridents, triomfals: els primers compassos del seu *Juny* admirable i l'ampla avinguda parisenc, freda i humida, ha esdevingut als meus ulls, un paisatge asolellat de la meua terra, plena de sol, de vert. de blau, de groc i tota la gamma indescriptible de tonalitats i lluminoses iritzacions de la Catalunya nostrada, i en aquests instants és com he comprès l'obra grandiosa i plenària del nostre plorat Garreta.

Unes simples notes ha fet reviuir en mi un munt de sentimentalitats, inconegudes i d'estètics refinaments. Es que l'obra de l'artista, forta com bronze milenari, planava damunt meu la fortitud del mestre que hem perdut.

Ell ens ha deixat, però les seves notes; les seves melodies restaran per sempre, perquè no són filles de l'artifici; sinó perquè són les deus puríssimes dels nostres camps i dels nostres roquers i aquests són carn de la nostra carn; són la nostra pàtria, i tot lo que en essència ha estat fonamentat en el sentiment patriòtic tan fort com la nostra pròpia existència.

Pobre Garreta és mort! amb ell perdem al mestre, al patriota i a l'amic.

ANTONI VIDAL ARXER

París 4-12-1925

Homenatge humil

En aquest temps de l'any les vetlles són llargues, íntimes. Fa fred. En el cel ventejat, les estrelles tenen un brill punxant. I els oretjols de la nit arrossegueu, amb cruiximents tristos, les fulles dels arbres pintades de mel i sang. Es el temps de les subtilitats de la naturalesa i de l'esperit; els paisatges tenen les línies més pures, sense enfarfeccs... tot es més íntim: el cos busca al cos i l'ànima busca l'ànima. Garreta, humil, íntim, espiritual, tenia de morir en aquest temps de l'any per ser-hi una harmonia més.

Juli Garreta, el més modern, fins ara, dels músics empordanesos, cultivava dintre seu, en els jardins interiors, totes les flors, harmonioses de la nostra musica, totes les belles flors de catalanitat.

Garreta ha estat en vida un humil i il·lustre compositor; per això, més eminent, encara. Amb ell podem constituir una recomanable gran trilogia: Pep Ventura, Juli Garreta, Josep Serra... En tindrem d'altres, segurament. No són pas perdudes del tot les virtuts nostres, en tenim proves: Garreta n'és una.

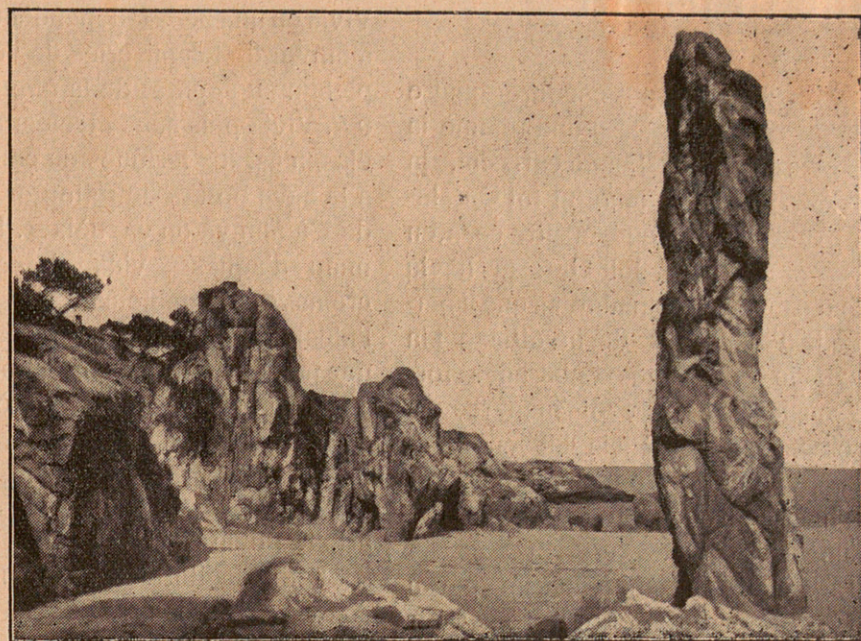
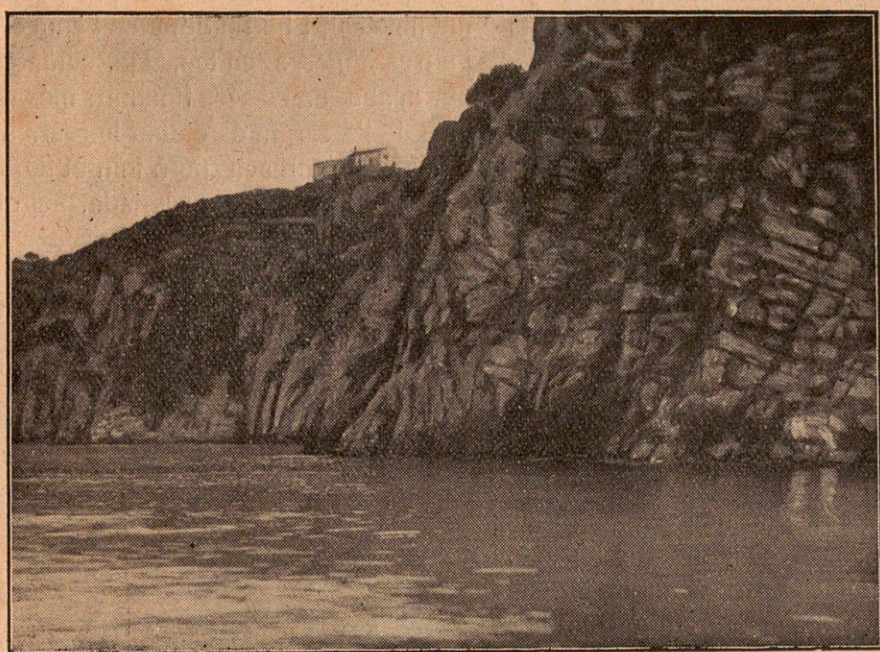
La mort fixa les valors d'una manera inapelable. La gran, la indiscutible valor d'en Garreta ja s'ha fixat. Però, aquí, la mort no serveix d'exemple: som uns eterns imprevisors. Estem vinculats a la pintoresca, trista i real teoria de que tots els encerts els devem a la Providència i totes les dissorts a la Fatalitat. I això és un mal essencialíssim que'ns està tirant a perdre. Si no hagués estat així, En Garreta, músic il·lustre, hauria tingut, més o menys, és clar! una vida il·lustre. Potser haguera estat pitjor per la seva obra; però nosaltres no podem pas comptar-hi amb això. I En Garreta va ésser, en vida, un home atrafegat que torturava la vocació i que la vocació li torturava altres obligacions, en ell essencials. No hem sapigut, o no hem volgut, guanyar en extensió, ni hem guanyat en intensitat; per això tenim aquesta vida tan migrada, que no permet, ni als privilegiats, dedicar-se a la seva vocació, perquè es moririen de gana. No sé si d'això podem dir-ne perfeccions i del nostre poble, el poble de les perfeccions. Tenim molt de camí a fer. Jo voldria que la mort d'En Garreta fos un exemple, i que tots, d'aquest exemple, en sortíssim guanyant.

I si jo m'atrevis a proposar un homenatge, proposaria que's gravés el nom de Juli Garreta, en un dels imponderables penys de la nostra costa, amb la data de naixença i de mort, i les obres principals, i fer-hi una festa de sardanes i així, les notes divines i catalaníssimes d'En Garreta, es perderien, entre el sol i l'aire, escampant-se pel mar i dintre terra, entre mig d'excelsituds.

E. ISERN DALMAU

Desembre, 1925.

Belles afraus de "Costa Brava", tan excelsament cantades per nostre egregi compositor

Juli Garreta, en 1905,
quan fou premiat en la Festa de
la Bellsa,
celebrada a Palafrugell.

Elegia

En la mort de Garreta

Dolces, ben acordades veus del vent;
murmuris de la selva misteriosa;
bramul del mar, qui mort com un lament
de la costa estrellant-se en la rocosa
indiferència del penyal altiu.
Clares, ben estelades nits d'estiu,
que abrandeu l'esperit de somnis bells,
purs i blanquíssims com manyacs anyells.
Furiat, descordada tramuntana,
que abats els camps i vinyes de la plana,
i que, gran i magnífica, en ta fúria
fas estralls udolant per la boscuria.
Parrupeig dels aucells enamorats;
vivent idil·li de l'Abril florit,
quan el gai russinyol enamorat
diu sos amors extasiat
en el silenci de la obscura nit.
Muntanyes que dormiu en dolça pau,
baix la màgica arcada del cel blau
i que el secret sabéu de manta estrellada
que titil·la en l'atzur plàcida i bella.
Xaragall que t'escorres coma avall,
rebotent i saltant com un brivall.
Sol de Juny, pira encesa,
que converteixes en immens mirall
nostra estimada afrau empordanesa.
Estrídules cançons de la tenora,
que glosséu els amors de la pastora
i del pastor senzill, que allà a la plana
es diuen a tothora,
bó i dansant nostra, sens parió, sardana
orgull d'aquesta terra catalana:

El Mestre és mort. El Mestre que us junyia
i, sàviament, a tots vos enmenava
per el reialme excels de l'harmonia,
ha enmudit per jamai.

Qui a tots vos dava
lloc escaient, i, paternal, glossava
en la seva estroncada simfonia,
sentirs i anhels, que endevinava
on el misteri, avar, els abscondia;
per sempre ens ha deixat.

Qui, gosat, ara
serà per emmenar-vos com ell feia?
qui tindrà fort el pit i la veu clara
per dir-nos com ell deia
el vostre bell encís, vostra talèia?...

El Mestre és mort, més jo vull creure
que constantment l'hauré de veure
per tot i arreu. Si la despulla,
humana, se desfulla,
l'esperit s'esbandeix amb geste gai
per l'infinit espai...

Quan xiuli el vent per la odorant pineda,
quan, joganer, s'aturi per l'arbreda;
quan udoli furiat la tramuntana;
quan el sol roenteixi nostra plana
o brami el mar, o el cel ben pur llueixi;
quan la dolor mon esperit fereixi,
quan brandi a morts planívola campana;
bon amic traspasat, quan em colpeixi
la inquietud que a voltes ens aplanà,
pensaré amb tu i el teu record vivent
em dirà, per consol, que no ets absent...

ENRIC BOSCH i VIOLA

Guixols, Desembre 1925.

Cant de consol

En aquest recó amable, assolellat,
em sobta un plany llunyà, tan endolat
que'm fa esglaiar. La mort
ha entrat en una llar calma i gloriosa
i ha posat l'índex en el front d'un fort.
L'arbre brancut caigué! Ja no fa nosa...
I ara és quan per a mi té bella vida.
Per damunt la senyal del Més Enllà
el veig lliure i content. Ja no tindrà
el seu geni cap fita assenyalada.
Com un au invisible creuarà
per l'Infinit en ràpida volada.
Com diu Rabindranath en aquell cant
a la mare que plora el seu infant,
jo dic també: L'amic, el geni, el Mestre,
no ha fugit pas... El trobareu en mig
dels acords d'una orquestra,
en l'anella, dansant com el Desig,
de la bella sardana,
a redós de l'ermita que s'enruna
dalt del turó, en l'enfilall de lluna,
en la cançó llunyana
que no sabem d'on vé ni vers on và...
Arreu, arreu, per tot es trobarà
i ens parlarà de coses que ell comprén
i que un jorn, quan també en el Més Enllà
com ell les comprén ara, compendrem.
Passà l'esglai... Sota la terra dura
hi resta el cos, la vana vestidura,
i el cor — així jo ho sento — bat de nou
traquilitzat i ferm. La pau el mou
oïnt la veu secreta de l'amic
que diu: Vina, company, vina on estic
que els Somnis incubats en el passat
els veig, els palpo, els tinc entorn de mí,
mon esperit els copsa i els frueix...
Oh company, vina ací:
Els somnis per a mí són realitat...

Si jo pogués com tu dir el mateix...

J. CALZADA CARBÓ

Desembre, 12—1925.

Juli Garreta

Al disposar-nos a escriure quatre mots de sinceritat a la bona memòria de l'admirat mestre i amic caríssim, la mort del qual ha commogut tot Catalunya, pensem abans que en altra cosa, en les seves sardanes. Juli Garreta havia arribat a un grau de maduresa que li permetia ja d'emprendre desinvoltagment la concepció de les més enlairades formes musicals, però de tota manera, ens fa l'efecte que l'essència del seu geni, de la seva vigorosa personalitat artística, l'hem de trobar en les seves bellíssimes sardanes.

I és que la sardana va ésser per a En Garreta el mitjà, el pretext per dir el que sentia. No escrivia danses. Escrivia els seus neguits, les seves alegries, *explicava* en un llenguatge superior, les impressions de la seva vida, íntimes o externes, dolces o aspres, viscudes o somniades. Podriem dir que en les seves sardanes, en totes, s'hi troba el seu jo, com espectador de la seva pròpia vida.

Per això més bé que sardanes, li sortien petits poemes, o, —potser encara més just—, esbossos de grans poemes.

En el fons i en l'estructura de la sardana, va ultrapassar, de molt, les normes establertes abans d'ell, i va provocar naturalment, com tot innovador, les més vives discussions a l'entorn de les seves obres, no tan sols entre els sardanistes, sinó àdhuc entre els mateixos músics. Però ell vivia indiferent a aquestes batusses, i, empès per la interna necessitat que de fer música sentia i per amor a la dansa nostrada, anava produint els seus fruits esponeiros trobant a cada nova sardana, nous matissos, noves modalitats, noves bel·leses.

Serà arriscat de dir que l'esplèndida col·lecció de sardanes que en Garreta ens ha deixat, no és altra cosa que els assaigs constants i ardids per arribar a la realització de les belles obres simfòniques de més volada que ens ha donat en aquests darrers anys? Nosaltres bé ho creiem així.

En Garreta havia fet la seva creixença de compositor escrivint sardanes, però un cop amo de si mateix, lliure d'encongiments, expert i conscient, trobà massa reduït el marc de la sardana per dir tot el que volia, i començaren els magnífics tapisos orquestrals que tots coneixem i admirem.

Es podia esperar encara molt de la producció d'En Garreta; potser no hauria escrit gaires sardanes més (ell mateix ens ho deia fa un mes o dos) però, sense les sardanes, quants de fruits saborosos ens podia haver donat encara! La fantasia de Juli Garreta era inesgotable. No era pas un músic de saló, ni un miniaturista malaltís. Era ardit, li plaïa, d'aixecar el vol de la seva fantasia i pendre gran volada per l'ample espai.

Posseïa el sentit del bell, i el do de crear. No era músic de *sistema*, no era gaire amic d'anàlitzar, ni les seves obres ni les dels altres. Quan escrivia, s'hi deixava anar —permeteu-nos el mot— que no en trobem d'altre.

S'hi deixava anar generosament, sense pensar poc ni gaire en l'efecte que la seva música podria produir a l'ésser coneguda. I fins de què ho fos,

de coneguda, tampoc se'n preocupava. Vivia en una bella independència social, allunyat de les misèries de l'ofici, completament separat de la *bugada musical*. Vivia pels seus afectes: la muller, els amics, les tertúlies de cada vespre a la seva botiga de rellotger, el recó de Catalunya on va nèixer. I per damunt d'aquesta vida d'afeccions, hi cremava inlassablement, la flama de l'ideal. Aquesta flama no s'havia apagat fins que s'ha apagat la seva vida.

Hem perdut, l'home, però ens queda la seva fillada espiritual, les seves obres, i aquestes, creieu-ho, restaran per sempre més, com l'obra d'un gran artista i d'un gran català.

I ara, escolta, lector sardanista: Quan sentis una sardana d'En Garreta a la plaça, no posis mal gest perquè no sigui saltadora. No cal que la ballis; des cansa, per una; escolta-la bé perquè el que sentiràs és música viva, veritable música.

Escolta-les bé, estima-les bé, sardanista, aquestes càlides, vivents, magnífiques sardanes de Juli Garreta!

EDUARD TOLDRÀ.

JULI GARRETA

Ha mort. Ens sembla tot just a la plenitud de la seva obra; però la mort ens ha dit que ja era acabada. Llavors que l'home s'acaba, l'aplega la mort; però quan l'obra s'acaba podem dir que comença a viure. Per això, en plànyer al mestre difunt sentim un gaudi serè per l'obra que comença a nèixer, com l'infant que es desprèn de la mare.

Mentre Juli Garreta era en vida, cadascuna de les seves obres fou una passa per un camí ascendent; les mans aplaudint s'agitaven com les que van fent adéu a l'amic que se'n va. Però ara, de sobte s'atura el cor i el cervell que les varen concebre, i l'ànima dels que se les escoltaven. Un pur silenci estronca la música; i les obres esparces s'agombolen i formen una sola obra composta de totes, i d'aquí a sempre més existirà l'obra en comptes de l'home. Només el nom reviurà evocat pel cant enyorós de la tenora.

Ara també és el moment quan comença l'exemplaritat de l'obra; ara que callen les passions, les falagueries, les temences, la incertesa. Després de la mort sols parla la sinceritat. Quan ha callat l'elogi necrològic el temps es posa a rovellar tot lo que no sigui incorruptible. Comença l'exemplaritat, alta o baixa, trivial o important. Perquè només quan s'han apagat les veus històricament desorientades de la crítica quotidiana, comença a parlar el veritable crític que és el paper anònim. Car una persona, dues, vint, poden equivocar-se; no hi ha res més probable. Però a la llarga, per acumulació de criteris, el món no s'equivoca mai. La teoria dels grans nombres en el càlcul de les probabilitats aquí, com arreu, es confirma.

Quina és doncs l'exemplaritat de Juli Garreta? Segons la nostra opinió, és de les més importants, àdhuc deixant de banda tota discussió referent a la importància intrínseca de la seva música. És de les més oportunes, així mateix; podem aplicar-la no tan sols a la música, sinó encara a totes les nos-

tres activitats culturals, i gosaria dir que també als nostres capteniments socials.

La qüestió a que es refereix l'exemple de Juli Garreta és de popularisme i cultura. Tothom que es preocupi de les nostres coses comprendrà la importància que té.

Evidentment que qui miri les coses fredament s'adornarà d'una certa desproposició que hi ha a la nostra terra entre l'afició i la producció musical. Hom ha fet hipòtesis estrafalàries per explicar-la, prescindint dels fets i traginant d'una hora lluny les teories. Però qui hagi seguit mal que sigui de lluny, les passes de la nostra música, s'haurà adonat per força d'allà on cau la malaltia, i s'haurà preguntat sovint: Fins a quin punt les melodies populars són infalibles?

Es tan sincer com diu el compositor que sargeix un tros de "Comte Arnau" amb una mica de "L'hereu Riera" i amb un xic d'"Estudiants de Tolosa"? Molts de cops haurà pensat que la impotència o la peresa no farien altra cosa i que un tema enter, sense pair fóra impossible de viure simfònicament.

També haurà pensat moltes vegades que la música popular en brut, sense polir, no té prou flexibilitat per adaptar-se a gèneres orquestrals on és interessant de trobar motius pres per a cada instrument, ni a gèneres simfònics on calen temes que tinguin particularitats melòdico-harmòniques propícies al desenrotllament de la variació.

La insistència dels nostres compositors a no sortir de la cançoneta, afegim nosaltres, només pot conduir a casos de mal gust. Ja estan bé les cançons com estan. Un acompanyament molt discret maquinal, no les adoba ni les esguerra, però si la cançó és popular i l'acompanyament és recercat o barroer, què hi guanya la melòdia? I, sobretot, què hi guanya el compositor?

Deixem de banda certes abominables harmonitzacions corals on la cançó popular és acompanyada o, més ben dit, escarnida amb xiulets, sorolls de serres, drings de campanes lladrucs de gossos, miols de gats, refilets de russinyols, brams d'ases... Fa espant de pensar que tants sorolls puguin eixir de goles humanes i de cervells de músic.

Però la consideració als nostres ulls, principal, és que a la majoria de cassos la melodia popular no és viscuda sincerament pel compositor, sinó simplement apresada i aplicada com una calcomania. En comptes d'excitar la inventiva, la cohibeix. En comptes de donar un estil, proporciona una manera d'anar tirant. A força de fingiment, l'artista acaba per desaparèixer; la careta se li ha menjat la cara.

Un popularisme trivial; heus-aquí el mal de casa. Si necessitem les remeis que té aquest mal, ens adonem de la ineficàcia de les teories i regles abstractes. Només val l'exemple, cosa alhora viva i ideal.

Juli Garreta n'és un, com hem dit. La seva música catalaníssima no és esclavitzada per la cançoneta ni per la nadala. Cada tema popular o de caient català és tractat sense preocupació folk-lòrica, amb desimboltura. Sempre té present el color de la cobla o de l'orquestra, i a ella adapta el desenrotllament, que sempre és polifònic amb gran llibertat. No s'ha cenyit tampoc

als quadros genèrics ni al presservisme musical, i ha fet sonates i concerts i altres gèneres cultes. Ha complert, per acabar una de les finalitats més nobles de l'art, que és elevar la rusticitat humana pintoresca, però intel·ligible a cosa intel·ligent i ordenada, segons normes civilitzades.

Reposi en pau aquest civilitzador de la nostra música; ha donat la seva vida a la seva obra, i la seva obra a la seva terra.

ROSSEND LLATES

De «La Publicitat».

Remembrant-lo

Fèia totjust un mes que havíem deixat amb recança la xamosa Sant Feliu de Guíxols, i que amb goig immens havíem estat testimonis de l'homenatge apoteòsic que retien al gran Juli Garreta els propis terrassans. La Orquestra Pau Casals en ple, els seus 90 professors comanats pel seu insigne Mestre fundador, donava un concert en la mateixa vila nadiua de l'inspirat compositor. Lo que pocs mesos enrera semblava un somni a ell i a nosaltres, però que tots glatiem per aconseguir-ho, devenia com per eixorm la més esplendorosa realitat.

I, com la més possible ironia del destí, el Mestre i la orquestra que sentien una especial predilecció per les obres d'en Garreta; que havien estat el més poderós instrument de la difusió llur; que les havien divulgades triomfalment no sols arreu de la nostra terra, ans encara a l'estranger, al mateix centre del món musical; eren anats justament a casa seva, a consagrar-lo en son propi bressol... i a acomiadar-se d'ell per sempre, car de faiso tan impensada se li estava ja obrint el fossar.

Penseu, doncs, com havíem de rebre poques setmanes més tard la sobtada nova d'aquest traspàs incompreensible. Aquell al qual acabavem de deixar ple de salut i d'alegria, ens ha deixat per sempre, justament a l'hora que, enfortit pels darrers grandiosos èxits, es disposava a prosseguir amb més delit que mai la seva obra creadora. Si tota la terra l'ha de plànyer com mereix, quins planys no farem nosaltres, els que ens havíem identificat amb ell de faiso tan completa, que consideravem com a propis els seus triomfs, compartiem les seves alegries, erem confidents dels seus projectes i, per damunt de tot, l'estimavem amb veritable germanor...

La pèrdua del genial Garreta, justament ara que semblava arribar en ell al seu grau màxim el procés evolutiu de tot artista creador, hem de considerar-lo com un dels més grans infortunis. Avui, colpits fortament encara, no sabriem fer altra cosa que plorar-lo, bo i disposant-nos a honorar ben aviat com mereix la seva memòria inoblidable. L'obra que'ns ha deixat es prou a perpetuar-la. No cal sinó expandir-la ara més que mai, car de músics i d'homes com aquest se'n va perdent més la mena cada dia.

JOAQUIM PENA

Juli Garreta

En plena vigoria, en plena saó prometedora de bells i saborosos fruits, ha mort En Garreta. Cinquanta anys havia complert enguany, cinquanta anys tan ben portats, amb un aspecte de robusta sanitud tan evident, que àdhuc ni quaranta n'aparentava.

La nova de la seva mort ens ha sobtat i ens ha esglaiat, com ens esglaiava la visió d'un avet frondós i corpulent aterrat pel llamp. Sabíem vagament que malaltejava feia pocs dies, però tothom considerava lleugera la indisposició. A Barcelona, almenys, no es tenia cap indici de gravetat, quan de sobte ens arribà la veu d'un altre estimat amic guixolenc innovant-nos de la fi del mestre empordanès. Reposi en pau.

Dia de dissort per Catalunya ha estat el de la mort d'En Garreta, que amb ell hem perdut un músic altíssim i ben nostre.

Era un músic altíssim per temperament, per facultat innata, i era ben nostre per espontani impuls del seu cor fervent i enamorat de la terra on hem nascut.

En ell la música no era una professió, ni una gerarquia, ni un culte; era la pròpia essència del seu ésser, era el verb del seu esperit. Dels seus mateixos llavis ho hem recollit en íntima conversa; dintre d'ell, tota impressió, tota sensació, tot sentiment, esdevien música, música que ell sentia, música pura a la qual no calien mots, ni assumpte escrit o pressió, tot sensació, tot sentiment imaginari. Són gairebé les mateixes paraules per ell emprades en explicar-nos el que podríem dir tarannà seu de músic. Totes les seves obres són filles d'aquest tarannà, són exteriorització més o menys afortunada d'aquella constant musicalitat del seu esperit. I com que el seu esperit era pur i senzill, la música que ens oferia generosament i amb humilitat era sincera i eleva, profunda i espontània, tocada sempre de la intuïció de la veritat, assolint la veritat mateixa en molts moments.

Per la raó mateixa de la puresa i senzillesa del seu esperit, era En Garreta un enamorat de la terra nadiua; i no hi ha enamorat que no enalteixi per damunt de tot la beutat de l'amada, que no li ofreni l'homenatge constant dels seus pensaments. Per això en la producció musical d'En Garreta des de la sardana al poema simfònic, les veus de la terra hi canten sempre, malgrat i per damunt l'embolcall foraster amb què una tècnica poc dominada o una influència passatgera puguin a voltes enterbolir-les. Hi canten sempre amb vigoria sobrera perquè puguem dir d'En Garreta que era un músic ben nostre.

En parlar de tècnica, podria semblar que blasmem a En Garreta una inferioritat en aquest sentit, i no hi ha res d'això. El fet que En Garreta fos un autodidacta que no havia freqüentat mai cap escola de música ni rebut altre ensenyament que el modestíssim que pogué donar-li el seu pare (el qual m'han contat que deia, parlant del seu fill com a músic: «No en farem pas res d'aquest xicot»), posa més en evidència el seu temperament privilegiat i fa encara molt més admirable el seu esforç en adquirir els coneixements tècnics que les seves obres palesen. En parlar de tècnica ens hem referit a aquells coneixements superiors d'estructuració, de pròpia caracterització, que els músics catalans, mancats d'una tradició d'escola ben afermada i arreulant profund i de temps hem de cercar afanyosament. Quan aquests coneixements d'estructuració i de caracterització fallen, pot dir-se que perdem el nostre ésser.

—Oh quin bé hauria estat per En Garreta el viure a Barcelona! — Això ho hem sentit a dir sovint, però tenim

El genial compositor en 1915

els nostres dubtes sobre aquesta predicció. Certament que a Barcelona les facilitats per a instruir-se en qualsevol art o ciència són immensament superiors a las que ofereix Sant Feliu. També en la nostra ciutat el músic té ocasió de conèixer obres en concerts i audicions. Però em sembla, pels antecedents adquirits i àdhuc per manifestació del mateix Garreta, que l'ambient de gran ciutat no li hauria estat propici. En Garreta, home de natura, fet al mar blau i a la terra rústega, a l'alzina i a la pineda, al sol ardent i a la tramuntana, a Barcelona s'hauria corsecat com una mata de romaní en un test i els seus reiflets haurien estat passades malaltieses d'ocell engabiàt.

Per altre banda, Sant Feliu de Guixols és una ciutat petita, però amb els ulls molt oberts damunt del món. Hi ha allí un nucli d'homes de superior cultura, àvids de coneixements i molt relacionats a l'estranger. Alguns d'aquests homes són excel·lents músics i molt a l'hora de tot el que passa a París i a Londres, a Viena i a Berlín; i no assabentats per la premsa, sino «de visu» amb unes biblioteques musicals formidables on trobareu, tres dies després d'eixir de la impremta, la darrera partitura de Strauss o de Schoenberg. Aquets homes, junt amb literats i poetes, homes de ciència i «amateurs» amb moltes clariïes, formen un cenacle en el qual En Garreta era amorosament acollit i estimat en tot el seu alt valer. Quants i quants de músics a Barcelona no poden fruir d'un ambient tan exquisit i de tanta eficàcia desvetlladora com aquell!

Sols coneixent l'existència d'aquest ambient, esdevé explicable el miracle de la formació musical i espiritual d'En Garreta.

Tenim la convicció que aquest malaguanyat músic que la mort ens ha arrabassat despietada, es trobava d'un quant temps ençà en un període evolutiu. Certs caires dels seus poemes «Pastoral» i «Les Medes», certes intencions encara imprecises que s'endevinen i que contrasten amb la «Suite empordanesa» d'una escriptura més franca, més espontània i exempta de preocupació que la dels poemes esmentats, denoten una inquietud de recerca d'un camí nou, d'una modalitat nova, no prou acusada encara per a preveure vers on hauria conduït l'art d'En Garreta. Potser la seva atenció, retinguda fins aleshores per la música alemanya de Bach a Strauss, havia estat atreta per la gràcia de la música francesa, més superficial però més alada. Llàstima immen-

sa que el plorat artista no hagi pogut produir els fruits riquíssims que d'ell calia esperar!

Els que fins avui, però, ens havia donat, nombrosos i soborosos, són a bastament per a fer perdurar el seu nom. I si ni tan nombrosos fossin, la perfecció d'unes sardanes com «La matinada» i «Nydia», la musicalitat esplèndida de la «Suite empordanesa», el posarien ben alt, ben alt, en la nostra admiració.

FRANCESC PUJOL

(De «La Veü de Catalunya»)

L'Exemple

Quan després del moment colpidor en que rebeu la nova tràgica de la mort del Mestre i de l'Amic que veneraveu, us va entrant a l'esperit la força de la realitat que us diu: «Ja no és amb nosaltres. La seva mà mai més s'allargarà cap a tu;—un somriure insinuat als llavis; els ulls lleugerament aclucats, el rostre massís i assolat—mai més podrà aspirar a l'esperança d'una nova creació. La seva obra queda ciosa», és aleshores quan, desolats de no poder replicar la realitat, ens refugiem en el record de l'home i del creador.

Evoquem les seves obres; se'ns revelen posseïdores d'un sentit i un volum que abans se'ns havien escapat, i voldríem fer constant aquest record, per tal que l'esperit del mestre—ja que no la seva presència—ens acompanyés talment com fins ara ens havia acarolat la seva amistat, que ens feia acostar a ell, mercès a la seva benignitat patriarcal, i ens donava l'il·lusió de que en les seves obres hi havia una mica de cadascú de nosaltres.

Però aquesta permanència en el record no deixa a bastament satisfets els nostres anhels, baldament tinguem una sensibilitat propensa als estats sentimentals.

Ens adonem aleshores que cal superar la dolor amb quelcom de ben viu, fent del record una cosa fecunda, que per la seva extensió trascendeixi a la vida col·lectiva de tot aquell poble, l'esperit immortal del qual feu la sabor i la característica racial de les obres del Mestre.

Juli Garreta! D'ell no podem pas dir, com de tants d'altres artistes que és mort. El seu esperit, que fou l'exal-

tació, la sublimació del nostre esperit col·lectiu, viu en nosaltres i tenim el deure de conrear-lo, començant per fer que les seves obres assoleixin una màxima difusió. Tu, sardanista, o professor de cobla, o simple devot de la sardana: Recorda't que el nom de Garreta ha de constar en el programa que et pugui escaure de compondre. Pensa que justament perquè la força i la bellesa de les obres del gran Mestre no són fàcils de comprensió, han d'ésser cada dia més divulgades. Garreta va sorgir providencialment per ennobrir la nostra dansa i fer-ne una obra d'art perfecta. Després de l'iniciament, pur i emocionant com una alba, de Pep Ventura, la corba seguida per la producció sardanista era decreixent—poden constatar-se excepcions gairebé heròiques, però no tingueren la fortuna de crear una influència obiradora—i la banalitat hauria estat la condemna de la sardana. En canvi guaitau la bella florida post Garreta i veureu quantes d'obres mestres ja ha produït.

Aquest és el primer element per fer tangible la nostra veneració al plorat creador.

Una altra tasca que convertirà el plany i l'elegia en fet substancial, permanent, és l'edició de les obres simfòniques. Els treballs per a la realització d'aquest projecte porten un camí gens ostentós, però prometedor d'eficàcia. De moment, les Associacions de Música de Catalunya, representades per els seus delegats, han pres una iniciativa que no tant sols serà un bell homenatge coordinat a la memòria de Garreta, ans encara representarà a la vegada una aportació material ben important per a la efectivitat d'aquest projecte.

Un altre aspecte és la veneració i la persistència en el record. Artista de cap a peus, com ell va ésser músic fins al moll de l'os, res l'encantava ni l'absorbia tant com la música. Tendències, temps i escoles per ell es fonien en un sol concepte, que resolía a través de la emoció aconseguida.

Per això en la croada per la música que representen les associacions suara esmentades, ell va tenir-hi un lloc d'honor i en fou un dels més estusiastes propulsors, no tan sols anant al davant de l'Associació de Sant Feliu de Guixols, per a lo qual ell mateix hagué de fer l'esforç de vèncer la seva modestia, sinó encoratjant les demés entitats germanes, a les manifestacions de les quals assistia moltes vegades, enc que li representés una estorsió.

Si ell aquesta obra l'havia estimat i hi havia aportat la noblesa exemplar de la seva ànima, nosaltres hem de continuar-la humilment però amb la fe i la constància de la devoció veritable. Ell sentia la necessitat de que l'ànima de tota la família catalana fos cada dia més alta i més fidel a les lleis de l'esperit. Nosaltres hi hem de persistir.

Aquest és el millor tribut a la memòria de Juli Garreta, i nosaltres, els qui volem honorar-nos dient-nos devots seus, tenim el deure de realitzar-lo, amb l'esperit sempre encès d'aquella amor sagrada a la qual ell fou sempre fidelíssim.

Aquest és el seu exemple i nosaltres haurem contribuït a que del seu pas, massa breu, per aquest indret del món, en quedi una imperdurable empremta en l'ànima secular de la nostra terra.

MANUEL CLAUSELLS

Davant la tomba de Juli Garreta

Si tes despulls, oh, gran Juli! han retornat al gresol del laboratori de nostra mare comú Naturalesa a operar la transformació a què estan destinats tots els cossos; ton esperit, ton alè, ton nom, s'enliren vers els cimals de la glòria que condueixen a l'immortalitat...

Avui la enveja emmudeix.

D'entre mig de tots els éssers baixos i febles que a ton pas per la vida pretenien, insensats! enterbolir la brillantor pura de ta pensa fecunda que, com astre lluminós, irradiava potents raigs de llum puríssima, cants de goig i de vida; avui solament se'n fa vistent el silenci aclaparador de la pròpia impotència.

Si quan tu eres, esperits dilectes sapigueren recollir el fruit de la teva inextinguible imaginació i escampar arreu les brillants estrofes de ton potent art que, trencant motllos i dogmes, l'enlairava lliure de convencionalismes i prejudicis a les serenes regions de l'ideal; les generacions vinents, ben instruïdes i millor educades, faran justícia a tos mèrits en fruit l'exquisidessa del teu art diví.

MARTÍ ALABERTÍ

Guixols, Desembre 1925.

Impromptus

Juli Garreta

Fa algunes setmanes que ací mateix l'al·ludia, sense naturalment, poder sospitar que ara hauria d'escriure unes paraules relacionades ja, amb la seva mort.

Juli Garreta és mort: ha mort el músic més fi de la nostra terra. Catalunya és una terra una mica desgraciada amb els seus homes més fins. Un dia és Maragall qui es mor abans d'hora; un altre Joaquim Folguera; un altre Isidre Nonell o bé el nostre Josep Armengol. Ahir moria massa jove Fortuny, un dels pintors més dotats de l'Europa vuitcentista; avui mor el músic més complet sense haver terminat la seva feina.

Garreta feia molts anys que escrivia música. Les seves sardanes feia molts anys que no tenien èxit, ni entre el públic ni entre la gent de l'ofici. Fa alguns anys—potser uns sis, o set—que Juli Garreta ha començat d'ésser comprès però no pas massa pel ballador de sardanes, ni pel gros públic. Uns quants homes sense enveja i sense mala bava han posat el nom de Garreta entre els grans noms. Pau Casals, és qui més s'ha distingit en aquesta valoració del gran empordanès: als forts els plau voltar-se de gent forta i als febles de gent més febles que ells per poder aparentar una relativa fortalesa.

Diem això pensant en el mestre Enric Morera suara ingressat—segons sembla—al P.U.P. Morera és un home inharmoníic. Ell no pot veure a cap col·lega, és un vulgar egòlatra. Precisament podem contar una anècdota de Morera relacionada amb Garreta, tan diferent d'aquesta mena de músics "genials". Un dels nostres més anomenats escultors trobà un dia a Morera en el tren i li deia: —En la meua gramola toco una sardana vostra que porta per nom "Girona" i que és una delícia. Aquesta sardana juntament amb "Rosada" de Garreta són les millors que s'han escrit. A això Morera contestava que no sabia qui era Garreta, malgrat el nom del gran músic figurés ja de consuetut en els grans concerts i no solament amb mostres folklòriques sinó amb composicions simfòniques i concerts de càmera.

Les sardanes de Garreta

A més a més les sardanes de Garreta són—com ha fet notar tant justament Rossend Llata—una cosa civilitzada. Garreta no ha pastitxat ni empastifat el folklore, sinó que ha donat una música catalaníssima sense necessitat d'explorar la melodia, —com més pura millor— de la cançó popular.

Deu fer cosa de tres anys que vaig conèixer personalment al músic suara traspasat. Fou a Olot. En Lluís Plandiura organitzà a la Moixina una tocada de sardanes de Garreta i del nostre col·lega Ivo Pascual, que també componia sardanes ben interessants. Els pocs músics de la cobla dalt del cadafalc sota els grans roures de la Moixina arrancaven unes sonoritats de gran orquestra fent relluir les tenores i les tiples —instruments per l'aire lliure— amb una frescor i amb un seny formidables, sota el teixit de l'altre metall i la corda fosca.

Nosaltres els pintors del paisatge olotí i alguns companys vinguts de Barcelona amb Plandiura dansàvem al volt de Garreta, home senzill sense cap mena de "pose". Garreta era un rellotger de Sant Feliu amb més timidesa que altra cosa. Quan parlava de música, però, mostrava sense pedanteria el seu talent. Garreta que fou un autodidacte, com els grans mestres, no semblà mai un professor: era un home normal, d'un aire sà i menestral, un home al qual únicament li brillaven els ulls quan parlava de música o quan l'escollava.

Al volt d'aquella taulada inolvidable de la Moixina les sardanes de Garreta, ens comunicaren el "frisson", sobretot, "La pedregada", "Juni" i més encara "Rosada". No són simples sardanes les que Garreta composà, malgrat tenir-ne tot el sabor són, com les masurques de Chopin, un cristallització intel·ligent de fets racials, creats en un estat de civilització, excel·lent en intensitat al mateix folklore.

RAFAEL BENET

De "El Dia" de Terrasa

Juli Garreta, exemple i símbol

La primera vegada que vaig veure En Juli Garreta fou a casa meua. Havia vingut per lliurar al meu pare la partitura de la seva sonata per a violoncel i piano. El meu pare tindria cura de posar-la a mans d'En Pau Casals. Poc temps després, a l'"Associació de Música da Camera", s'estrenava la sonata, i en la nostra història musical apuntàvem una data gloriosa.

Juli Garreta vingué a casa meua amb la partitura i amb la seva ànima oberta, cordial. Vessava simpatia i, més que altra cosa, modestia. Ell no donava cap importància a la seva obra, i de seguida deixava entreveure que era un home que ho feia tot emportat pel seu entusiasme.

Se n'anà deixant un record inesborrable; nosaltres giràrem els fulls d'aquella partitura, el meu pare n'encetà algun tros amb el seu violoncel, i tots dos tinguérem la sensació de trobar-nos davant d'una cosa definitiva.

Amb aquella sonata hauríem posat la primera pedra de la història de la nostra música.

No fa molt de temps, tots ens en recordem encara, Josep Pla insinuà un tema altament suggestiu. Hom deia: A Catalunya no tenim música, quatre sardanes i quatre cançons admirables, però res obert als quatre vents del món.

I se'n volgueren escatir les causes

i així fóren dites coses molt boniques i coses molt divertides.

Algú digué que Catalunya era un país altament apte per tenir música gran i que si no en teníem era perquè encara no hem començat, perquè ens manca una tradició musical com té Alemanya, França i Itàlia.

Jo crec que és el més encertat que s'ha dit. Hi ha, però, un cas contradictori, que és el de Rússia.

Sense cap tradició musical, sense cap història de la música russa, amb menys d'un segle, ha sorgit una música eminentment russa i oberta als quatre vents del món.

Això ha pogut esdevenir gràcies a la noblesa i a l'esforç formidable dels "cinc russos" continuadors de Glinka, els quals s'han creat una tradició i han obert tots els camins de l'esdevenidor.

Quan començarà la nostra tradició musical? És possible entre nosaltres el cas de Rússia?

Aquestes dues preguntes crec jo que ens les hem de fer després de la mort de Juli Garreta.

(En parlar de la nostra tradició musical, ho faig posant-me al marge de la sardana i de la cançó popular harmonitzada; aquestes dues branques de la nostra música ja tenen prou tradició per haver-nos donat fruits esplendorosos.)

Jo crec que la nostra tradició ja ha començat. Ha començat amb En Juli Garreta.

I aquesta tradició ha continuat. Ha continuat amb Eduard Toldrà.

Toldrà i Garreta no tenen res a veure, la seva música és completament diferent; la manera de veure les coses d'En Garreta era completament oposada a la que té En Toldrà; els procediments d'En Garreta eren absolutament distints dels d'En Toldrà.

Però són dos noms que en la nostra història musical aniran sempre lligats, perquè són els dos noms que inicien la nostra tradició.

D'altres músics eminentíssims tenim, als quals respecto, venero, i exposaria com a exemple si no fos la por de les omissions de conseqüències enutjoses.

Però la nostra tradició musical es bastirà damunt d'aquells dos noms i les obres catalanes i europees alhora que han de venir, sortiran dels camins per ells fressats.

Ningú no dubtarà que avui és molt més fàcil d'escriure un concert per a violí i orquestra que no pas abans d'estrenar el d'En Garreta.

Ningú no dubtarà que després de "Les vistes al mar" d'En Toldrà és més fàcil d'escriure un quartet de corda.

A Catalunya, com a tot arreu, el que costa es començar, i ara ja hem començat.

El cas de la música russa és difícil que esdevingui una realitat a la nostra terra. Si ajuntàvem cinc músics nostres per formar "els cinc catalans", possiblement trobaríem que l'un s'ha menjat l'altre.

Jo he vist casos de mutual veneració admirables. He sentit fer l'elogi d'un músic per un altre músic (no diré quins eren per no repetir noms), però tots sabem que hi ha gent que fins tem que a la seva obra li facin ombra els morts.

Una cosa si que és certa, que a Catalunya hi ha prou talent per arribar més enllà "dels cinc catalans", ja que no plegats, cadascun per la seva banda.

La mort d'En Garreta és terriblement dolorosa. Sabem d'on venia i on era, però no pas on anava. Cinquanta

anys de vida són massa pocs. Amb aquests cinquanta anys ell obrí moltes portes a la nostra música, però la seva vida s'ha estroncat quan esperàvem que n'obriria moltes altres.

Juli Garreta, que dintre d'una mateixa obra se'ns mostrava inconstant, és, però, un exemple de constància en dues coses. Sempre fou noble i mai no escrigué per a un públic determinat; ell no cercava d'ésser entès pels uns o pels altres, ell escrivia allò que ell veia.

I amb tot i ésser un intel·ligent, com diria algun popularista, moltes vegades s'enduia l'ànima del poble. Recordem, sinó, cada vegada que s'ha tocat el "Juni"; recordem, sinó, el públic del "Coliseum" un diumenge al matí entusiasmat amb la seva "Suite" per a gran orquestra.

I l'altra seva gran constància fou en la llum de les seves obres, una llum que mai no deixà i que diríeu que l'havia tret de la seva platja.

Com pogué escriure les seves obres Juli Garreta? Amb una gran confiança en si mateix, amb un gran amor a la seva terra, amb un gran entusiasme per a la Música.

Per això jo acabaré dient aquelles paraules: "Ai, la mort! i que n'ets d'embellidora!"

Ens has pres el gran músic, però ens el tornes com a símbol de la nostra tradició musical, un símbol on tots els nostres músics hi poden aprendre el millor exemple.

L'exemple de la seva confiança, del seu amor, del seu entusiasme.

JERONI de MORAGUES

(De "La Publicitat")

En la mort de Juli Garreta

En la corona de semprevives cap de la terra no hi pot mancar... Homes i dones, infants i àvies, han de teixir-la dant-se la mà. Als laments tendres de la tenora com multiplica tothom veurà i en cada plaça, en cada ermita segles i segles perdurará. I per si un dia quedés retuda l'ancestral dansa de l'Empordà, la tramuntana, de serra en serra, de coma en coma, volant enllà, en homenatge de tot un poble al noble músic que l'honorà. —«Juli Garreta!... Juli Garreta!!!» amb son planyívol udol dirà.

VÍCTOR CATALÀ

Regraciament

En nom de la vídua i família de l'il·lustre traspasat; de la "Associació de Música", de Guixols; dels amics íntims de Juli Garreta, i de la Redacció de L'Avi MUNE; fem des d'aquest lloc públic regraciament a totes les entitats i particulars que per mitjà de lletra, telefonema o telegrama, han tramés el seu condol per la desgràcia irreparable que suposa la mort de guixolenc tan excel·lidor.

Aiximateix i en nom de tots, donem les gràcies més expresives a tota la premsa que amb aital trist motiu ha tingut un record escaient i unes belles paraules per el que fou gran patrici i eminent compositor En Juli Garreta Arboix.

(D. E. P.)

Revisat per la censura

LLORENS CASTELLO-Palamós